

VAŽNOST INDIVIDUALNOG PRISTUPA U UNAPRJEĐENJU PROVEDBE NACIONALNOG PROGRAMA RANOG OTKRIVANJA RAKA DEBELOG CRIJEVA

Jasmina Kovačević¹, Vera Musil², Dejvid Zombori¹, Vesna Jureša²

¹Zavod za javno zdravstvo Požeško-slavonske županije, Županijska 9, Požega, Hrvatska

²Sveučilište u Zagrebu, Medicinski fakultet, Škola narodnog zdravlja „Andrija Štampar“, Ulica JD Rockefellera 4, Zagreb, Hrvatska

Sažetak

Uvod: U Hrvatskoj, smrtnost od raka debelog crijeva (RDC) viša je u usporedbi s prosjekom država članica Europske unije (EU). U Hrvatskoj se od 2007. godine provodi Nacionalni program ranog otkrivanja raka debelog crijeva (NPRDC), s Ciljem smanjenja smrtnosti od RDC, otkrivanja bolesti u ranijem stadiju, poboljšanja mogućnosti liječenja i kvalitete života oboljelih. Prema Europskim smjernicama za osiguranje kvalitete probira i dijagnostike, prihvatljiv odaziv u NPRDC je najmanje 45%, koji u Hrvatskoj do sada nije postignut.

Cilj: Cilj ovoga rada je procijeniti učinak javno-zdravstvene intervencije kućnog posjeta studenata medicine osobama uključenim u NPRDC na odaziv na test na okultno krvarenje (Hemocult test).

Metode: Uzorak za intervenciju činili su sve žene i muškarci uključeni u NPRDC iz dva naselja (Vetovo i Kaptol) u Požeško-slavonskoj županiji. U Vetovu je provedena intervencija (N=338), a osobe iz Kaptola uzete su kao kontrolna skupina (N=417). Intervenciju kućnim posjetima su provodili studenti završne godine studija medicine uz koordinaciju Zavoda za javno zdravstvo Požeško-slavonske županije. Osobama koje su pristale sudjelovati u intervenciji objašnjen je razlog dolaska, provedeno je informiranje o važnosti sudjelovanja u NP kroz anketom vođeni razgovor te im je ponuđen Hemocult test uz detaljne upute o primjeni. Prikupljeni podatci obrađeni su u programu Microsoft Office Excel metodama deskriptivne statistike.

Rezultati: Prije provedbe intervencije u Vetovu je odaziv u sklopu NPRDC (osobe koje su dale suglasnost za Hemocult test/osobe pozvane u NPRDC) bio 14,4%, a u Kaptolu 18,6%; $\chi^2(1)=1,177$, $p>0,05$. Nakon provedbe intervencije, odaziv u Vetovu bio je 45,7%, a u Kaptolu 21%; $\chi^2(1)=29,986$, $p<0,0001$. Prije provedbe intervencije, odaziv na Hemocult test u Vetovu (osobe koje su napravile test/osobe pozvane u NPRDC) bio je 10,9%, a u Kaptolu 13,1%; $\chi^2(1)=0,422$, $p>0,05$. Nakon provedbe intervencije, odaziv u Vetovu bio je 24,7%, a u Kaptolu 15,1% (bez intervencije); $\chi^2(1)=6,317$, $p=0,012$.

Zaključak: U naselju gdje je provedena intervencija u obliku kućnih posjeta, postignut je značajno veći obuhvat neodazvanih osoba na Hemocult test, u usporedbi sa susjednim naseljem sličnih karakteristika, gdje su provedene uobičajeni postupci pozivanja osoba predviđeni protokolom u sklopu NPRDC. Rezultati rada ukazuju na važnost individualnog pristupa u javno-zdravstvenoj praksi u unapređenju provedbe NPRDC.

Ključne riječi: rak debelog crijeva, probir, javno zdravstvo, zdravlje u zajednici

IMPORTANCE OF INDIVIDUAL APPROACH IN IMPROVEMENT OF NATIONAL COLORECTAL CANCER SCREENING PROGRAM PERFORMANCE

Jasmina Kovačević¹, Vera Musil², Dejvid Zombori¹, Vesna Jureša²

¹Public Health Institute of Požega-Slavonija County, Županijska Street 9, Požega, Croatia

²University of Zagreb, School of Medicine, Andrija Štampar School of Public Health, JD Rockefeller Street 4, Zagreb, Croatia

Abstract

Introduction: Colorectal cancer (CC) mortality in Croatia is higher than average of European Union (EU) member states. From 2007, National Colorectal Cancer Screening Program (NPCC) has been conducted in Croatia, with aim of reducing CC mortality, detecting illness in early stage, better treatment options and life quality improvement. According to European Guidelines for Quality Assurance of Screening and Diagnosis of CC, acceptable response rate to screening is at least 45%, which hasn't been reached in Croatia so far.

Aim: The aim of this study was to evaluate impact of public health intervention in form of home visits made by medical students, on Hemocult test to persons included in NPCC.

Methods: The sample for intervention was persons included in NPCC from two settlements, Vetovo and Kaptol in

Požega-Slavonia County. Intervention was performed in Vetovo (N=338), while participants from Kaptol served as control group (N=417). Home visits were conducted by final year of study medical students in coordination with Public Health Institute of Požega-Slavonia County. Students explained reason for visit, importance of participation in NP to persons who agreed to participate in intervention, using standardized survey interview, and offered Hemocult test with detailed explanation of how to use it. The data were processed in Microsoft Office Excel using descriptive statistic Methods.

Results: Before intervention, response rate within NPCC (persons who signed consent for Hemocult test/persons invited to NPCC) in Vetovo was 14.4% and 18.6% in Kaptol; $\chi^2(1)=1.177$, $p>0.05$. After intervention, response rate in Vetovo was 45.7% and in Kaptol 21.0%; $\chi^2(1)=29.986$, $p<0.0001$. Before intervention, response rate to Hemocult test (persons who did Hemocult test/persons invited to NPCC) in Vetovo was 10.9% and 13.1% in Kaptol; $\chi^2(1)=0.422$, $p>0.05$. After intervention, response rate to Hemocult test in Vetovo was 24.7%, and 15.1% in Kaptol (without intervention); $\chi^2(1)=6.317$, $p=0.012$.

Conclusion: In settlement where home visits intervention was performed, a significantly higher response rates on Hemocult test was achieved, compared with neighbouring settlement of similar characteristics, where usual NPCC protocol was followed. Results of the study implied importance of individual approach in public health practice in improvement of NPCC performance.

Keywords: colorectal cancer, screening, public health, community health

PUŠENJE MEĐU MLADIMA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Deni Rkman¹, Mirjana Kujundžić Tiljak², Iskra Alexandra Nola², Marjeta Majer²

¹Sveučilište u Zagrebu, Medicinski fakultet, Šalata 3, 10 000 Zagreb, Hrvatska

²Sveučilište u Zagrebu, Medicinski fakultet, „Škola narodnog zdravlja Andrija Štampar“, Rockefellerova ulica 4, 10 000 Zagreb, Hrvatska
denirkman@gmail.com

Sažetak

Uvod: Pušenje među mladima predstavlja ozbiljan javnozdravstveni problem zbog učestalosti i štetnog utjecaja sastava duhanskog dima na zdravlje. Dugoročno pušenje kao rizičan čimbenik povezano je s razvojem brojnih bolesti. U razdoblju odrastanja mladi su skloni eksperimentiranju te često izloženi vršnjačkom pritisku.

Cilj: Cilj ovog rada bio je analizom literature prikazati učestalost pušenja među mladima u Republici Hrvatskoj.

Metode: Pregledom literature analizirana je učestalost pušenja u Republici Hrvatskoj u usporedbi s ostalim zemljama. Analizirani su podaci Europskog istraživanja o pušenju, pijenju alkohola i uzimanju droga među učenicima (ESPAD) i Istraživanja o zdravstvenom ponašanju učenika (HBSC - WHO).

Rezultati: Prema ESPAD istraživanju u 2015. godini u Hrvatskoj je 62% petnaestogodišnjaka (61% mladića i 63% djevojaka) pušilo jednom ili više puta u životu. I u Europi i u Hrvatskoj, bilježi se trend pada učestalosti pušenja među učenicima od 1995. do 2015. godine. U europskim zemljama 1995. pušilo je 67% učenika, a 2015. godine 47%, dok je u Hrvatskoj 1995. pušilo 69% učenika, a 2015. 62%, čime smo i dalje iznad europskog prosjeka. Da su popušili prvu cigaretu do 13. godine izjavilo je 32% učenika, dok je s 14 i više godina taj udio bio 31%. Od 14. godine svakodnevno je pušilo 23% učenika. Prema HBSC – WHO istraživanju 2014. godine, 14% mladića i 5% djevojaka izjavilo je da su počeli pušiti s 11 godina i manje. S 12 i 13 godina je počelo pušiti 19% dječaka i 21% djevojčica, a s 14 i više 20%, odnosno 25%. Istraživanje među studentima prve godine Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, akademske godine 2015./2016., pokazalo je da svakodnevno puši 11% mladića i djevojaka, a povremeno njih 17%, odnosno 11%. Dob pušenja prve cigarete za najveći postotak djevojaka je bilo 17 godina (18%), a za mladiće 16 godina (17%).

Zaključak: Rezultati navedenih istraživanja ukazuju da pušenje među mladima predstavlja veliki izazov hrvatskom zdravstvenom sustavu. Prevencija bi trebala biti usmjerena na kvalitetnu edukaciju školske populacije, povećanje cijene cigareta i promjene stava društva o društvenoj prihvatljivosti pušenja.

Ključne riječi: mladi, pušenje, rizično ponašanje, prevencija